

UiO : **Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet**

Del 4

Modellering

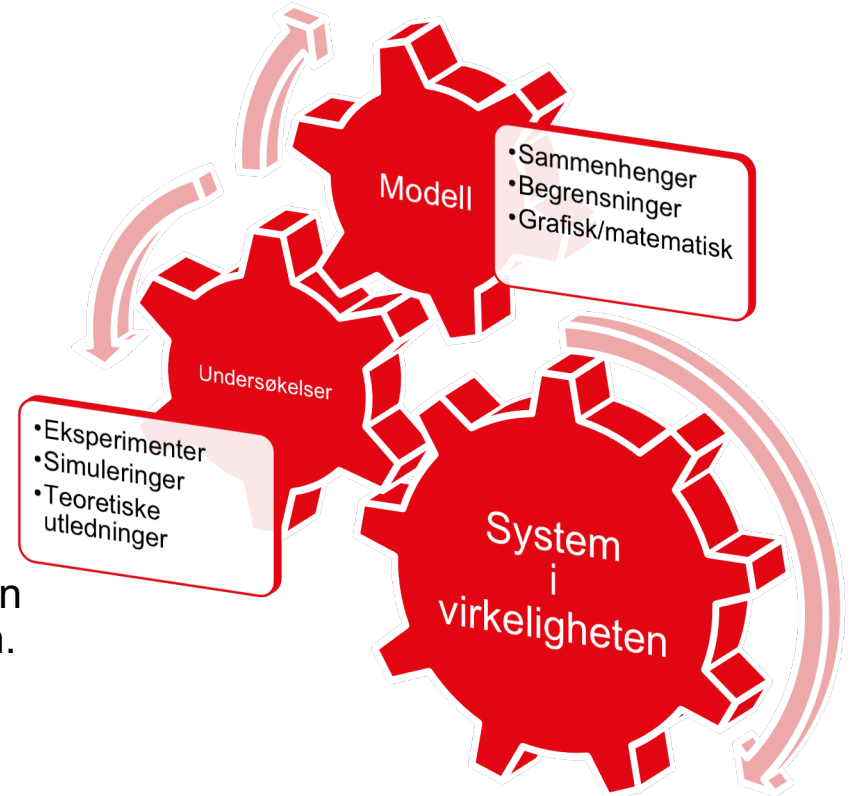

Modellering

Modellering er en prosess for å finne en forenklet representasjon av et fenomen i virkeligheten.

- Modellering styrker:
  - Kreativitet
  - Samarbeid
  - Refleksjon og forståelse
  - Abstraksjon og problemløsning
- Programmering og algoritmisk tankegang er en viktig tilleggsressurs til modelleringsprosessen.

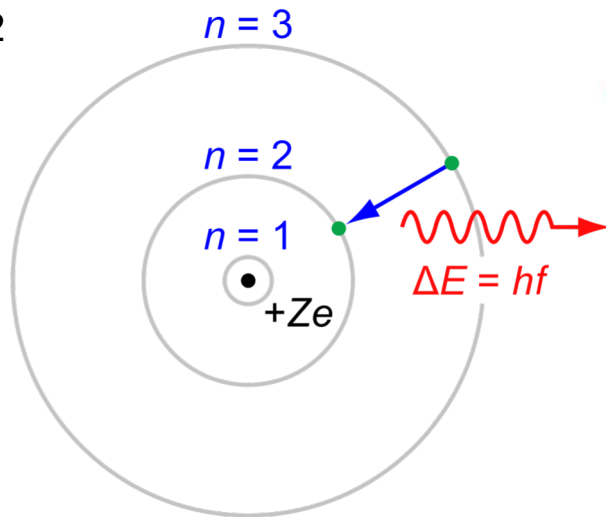
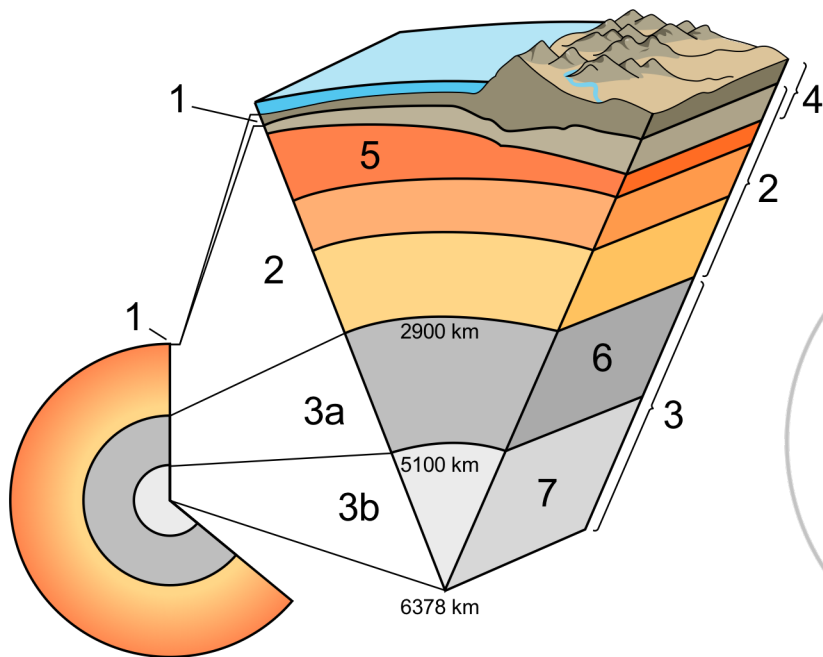

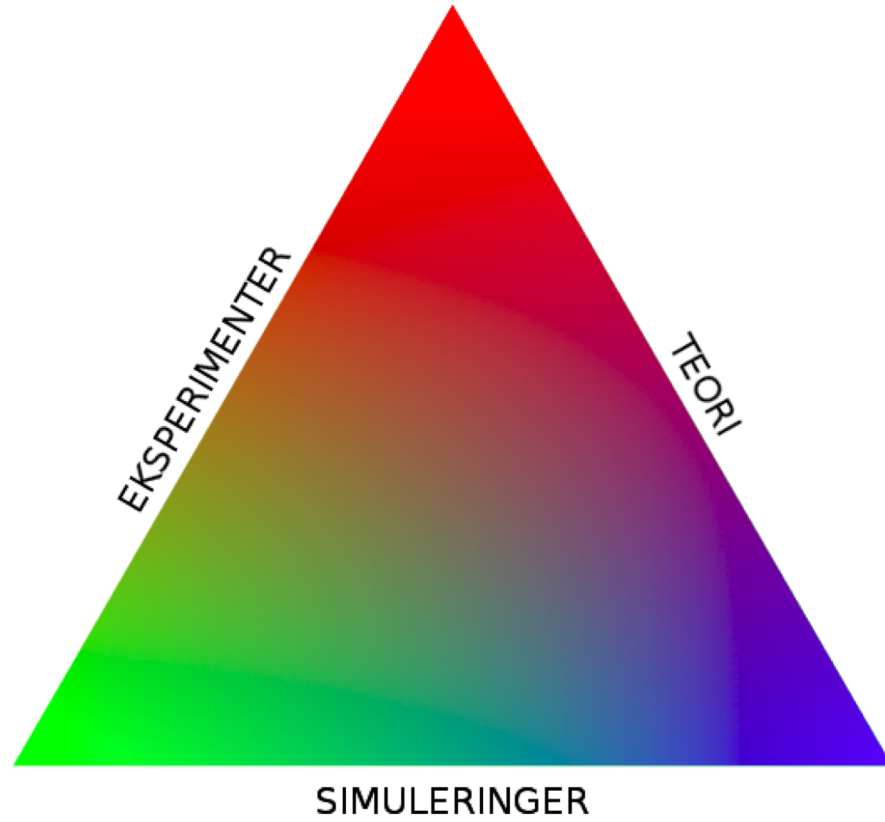

Modeller

Modellering uten programmering

- Eksempel fra naturfag/fysikk:

1. System: Pendel. Hva avgjør svingetida til en pendel?

2. Undersøkelser:

a) Åpne eksperimenter. Hva og hvordan skal vi gå fram? Hvilke variabler skal vi teste?

3. Resultater: Hvilken variabel påvirka svingetida? Hvorfor?

4. Modellering: Bruke regresjon til å finne en matematisk sammenheng mellom svingetida og variablene som påvirker.

Modellering *med* programmering

- Eksempel fra naturfag/fysikk:

1. System: Pendel. Hva avgjør svingetida til en pendel?

2. Undersøkelser:

- a) Åpne eksperimenter. Hva og hvordan skal vi gå fram? Hvilke variabler skal vi teste?
- b) Simuleringer. Vi kan nå teste ulike luftmotstand, pendel i vakuum og variere tyngdeakselerasjonen.

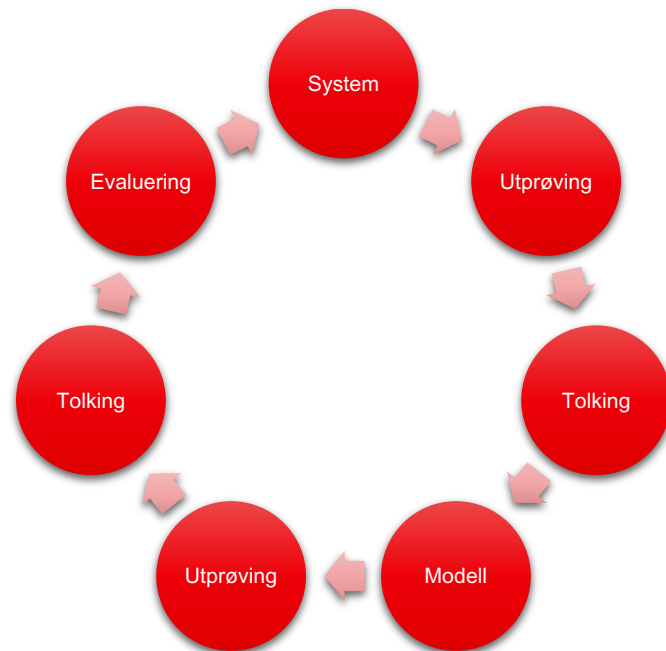
3. Resultater: Hvilken variabel påvirka svingetida? Hvorfor?

4. Modellering: Bruke regresjon til å finne en matematisk sammenheng mellom svingetida og variablene som påvirker. Sjekk om dette stemmer med simulering i 2b. Drøfting og testing ved å programmere med modellene.

Modelleringsprosessen

- Programmering gjør oss i stand til å gradvis utvide modeller for enkle systemer til mer kompliserte.
- Vi kan studere flere faktorer og sammenhenger.
- Prosessorientert.
- Vi kan gå veien om eksperimenter eller modellere uten å bruke eksperimentelle data.
- Modellene gir en enkel måte å utforske sammensatte fenomener på.
- Numeriske metoder åpner for at vi kan modellere sammensatte og mer realistiske problemstillinger.

Populasjonsdynamikk

- **System:** Én eller to arter?
  - Samspill?
  - Hvilke abiotiske faktorer påvirker?
  - Tilgang på ressurser?
  - Plass?
  - Sykdommer?
- **Modell:** Kontinuerlig eller diskret? Hvilke av faktorene ovenfor skal en ta hensyn til? Hvilke koeffisienter er hensiktsmessige?
- **Utprøving og evaluering** av modell.

Ulike modeller

- Én art uten begrensning:

$$H'(t) = a \cdot H(t)$$

- Én art *med* begrensninger:

$$H'(t) = a \cdot H(t) \left(1 - \frac{H(t)}{b} \right)$$

- To arter:

$$H'(t) = aH(t) \left(1 - \frac{H(t)}{b} \right) - cH(t)G(t)$$

$$G'(t) = dG(t)H(t) - eG(t)$$

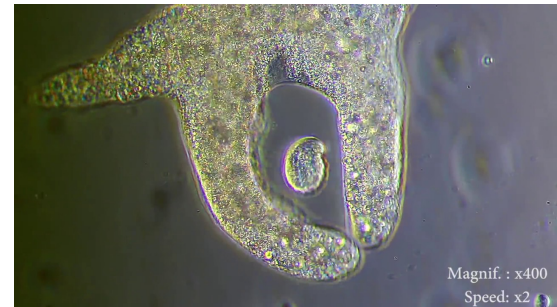
Oppgave

---

1. Vi har en bakteriekoloni på 1000 CFU (kolonidannende enheter) av melkesyrebakterien *Lactobacillus fermentum* som vi dyrker i et maltoserikt medium. Under fermenteringsprosessen er vekstraten 0.62/time. Lag en modell for populasjonsutviklingen over 15 timer.
2. Vi bruker en konsentrasjon av maltose som begrenser populasjonen til 10^9 CFU per mL løsning. La oss si at vi har 5 mL løsning. Lag en ny modell for populasjonsutviklingen over 2 dager. Beskriv grafen.
3. 20 bakteriespisende amøber har sneket seg inn i mediet vårt. Bakteriene blir litt stresset, så vekstraten reduseres til 0.12/time.

Modeller populasjonen og varier de ulike koeffisientene slik at vi får litt ulike utfall.

- Hvor flinke er amøbene til å «fange» bakterier?
- Hvor ofte møter amøber og bakterier hverandre?
- Begrenses amøbene av annet enn tilgangen på bakterier?

Modellering for ettertanke

- Elevene arbeider på en måte som fremmer tverrfaglighet, kreativitet og dybdelæring.
- Selve prosessen og refleksjonen underveis er viktigere enn resultatene.
- Elevene samarbeider og diskuterer underveis. Ulikt «samarbeidet» de er vant med fra prosjekter i andre fag (fordeling av oppgaver → ferdig med samarbeidet).
- Mange elever synes prosessen er moro!

Hva skjer framover?

- Konferanse på UiO. Workshop om at programmering er mer enn koding.
- Frokost i oktober
- Naturfagkonferansen
- MatRIC konferansen.
- Utdanningsetaten og tilnærming til programmering i ungdomsskolen.